norden

SEKTORPROGRAM

Nordens miljö i en ny tid

Sveriges ordförandeskap i
Nordiska ministerrådet 2013

Nordens miljö i en ny tid

Program för Sveriges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2013

ISBN 978-92-893-2422-9

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2012-758>

ANP 2012:758

© Nordiska ministerrådet, Köpenhamn 2012

Design: Jette Koefoed/Nordiska ministerrådet

Fotos: ImageSelect

Upplaga: 500

Tryck: Rosendahls-Schultz Grafisk

Printed in Denmark

Nordiska ministerrådet

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Telefon (+45) 3396 0200

www.norden.org

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och är en viktig partner i europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet skall stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

SEKTORPROGRAM

Nordens miljö i en ny tid

Sveriges ordförandeskap i
Nordiska ministerrådet 2013

Förord

De nordiska länderna har visat att man tillsammans kan påverka det internationella miljöarbetet. Skälen till detta är flera, bland annat vår långa erfarenhet av att arbeta med miljöfrågor, engagerade medborgare samt att vi känner ett brett internationellt ansvar. Dessutom är våra naturförutsättningar och våra lagar och administration likartade. Tillsammans kan vi nå samordningsvinster på flera olika områden. Detta ska vi vidareutveckla under Sveriges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet.

Nordiskt samarbete har varit och är fortsatt viktigt både för att driva på miljöarbetet inom EU och för att gemensamt hitta bra sätt för genomförandet av EU:s och internationella förhandlingar. Bland annat bör de nordiska länderna engagera sig tillsammans om EU:s nya miljöhandlingsprogram som förhandlas 2013 eftersom det blir viktigt för EU:s framtida politik.

Sverige kommer under 2013 att ta upp våra gemensamma ansträngningar för att minska utsläppen av växthusgaser, skydda våra hav, stärka våra ekosystemtjänster, en giftfri vardag och arbeta för en grön ekonomi som tydliggör vinsterna av miljöåtgärder.

A stylized, handwritten signature in black ink, which appears to read 'Lena Ek'.

Lena Ek
Sveriges Miljöminister

Nordens miljö i en ny tid

Klimat

De nordiska länderna bör samverka för att bidra till att möta de internationella och nationella utmaningarna på klimatområdet.

Klimatförhandlingarna är inne i ett viktigt skede. Nordisk samverkan bör stärkas. Genom samarbete mellan de nordiska klimatförhandlarna och gemensamma utåtriktade insatser mot andra förhandlare kan de nordiska länderna fokusera på vissa frågor i förhandlingarna. Klimatfinansieringen är en av nyckelfrågorna. Norden genomför en hel del gemensamma insatser genom att Nordiska utvecklingsfonden (NDF) har inriktat hela sin verksamhet på klimatområdet. Sammantaget bedriver NDF och Nordiska Miljöfinansieringsbolaget (NEFCO) en allt större klimatinriktad insats i andra länder. Under det svenska ordförandeskapet kommer särskild uppmärksamhet att ägnas åt förutsättningar för klimatinnsatser med utgångspunkt i erfarenheterna av de gemensamma nordiska pilotprojekten i Peru och Vietnam.

- Det samnordiska arbetet med att stödja klimatförhandlingarna är väsentligt i det fortsatta arbetet med en ny global överenskommelse.
- Miljön i Arktis är särskilt känslig för klimatförändringar. De nordiska länderna bör samverka för att reducera utsläppen av kortlivade klimatpåverkande luftföroreningar (SLCP). Det gäller bland annat sot som bidrar till en snabbare avsmältning och temperaturhöjning. Som ordförande i Arktiska rådet arbetar Sverige för att utsläppen av sot ska minska.
- Vi ska arbeta för samlade nordiska insatser för att begränsa utsläppen av kortlivade klimatföroreningar (SLCP).
- För att vi ska nå målet om högst två graders uppvärmning måste alla länder minska sina utsläpp. De nordiska länderna har kommit långt med att utarbeta egna färdplaner för att nå mycket låga eller inga växthusgasutsläpp 2050. Förhållandena är likartade inom flera områden och vi har en gemensam elmarknad.

- För att utbyta erfarenheter om arbetet med nationella färdplaner för att nå noll i nettoutsläpp av växthusgaser 2050 arrangeras under året ett nordiskt seminarium.

Hav

Anspråken och belastningen på haven är hög och frågorna om användning av haven har kommit i fokus. Samtidigt har insikten ökat om behovet av att verka för en långsiktig hållbar utveckling av havsområdena. En samordnad och ekosystembaserad havsplanering som kan göra avvägningar mellan konkurrerande intressen behövs. Miljöministrarna inom Nordiska ministerrådet beslutade 2008 att fördjupa sitt samarbete om de nordiska havsområdena. Utvecklingen av en nordisk ekosystembaserad havsplanering med gemensamma principer bör främjas och ett fördjupat samarbete med Arktiska rådet, OSPAR, HELCOM, NEAFC, ICES och EU när det gäller havsförvaltning och havsplanering bör initieras.

Försurning av haven är ett allvarligt hot mot marina ekosystem, men kunskapen om effekterna är bristfälliga. Ett samarbete med Arktiska rådet där viss forskning pågår bör sökas för att ta reda på hur den gemensamma kunskapen på området kan förbättras. De nordiska länderna bör också kunna samverka för att få till stånd en begränsning av svavel- och kväveoxidutsläpp från sjöfarten.

- Gemensamma principer för en ekosystembaserad havsplanering i Norden tas fram.
- Samarbetsformer om havsplanering med OSPAR, HELCOM, NEAFC, ICES och EU etableras.
- Analys av hur kunskapen kan förbättras om effekter av havsförsurning.

Biologisk mångfald och ekosystemtjänster

På global nivå har de ekonomiska värdena av ekosystemtjänster och biologisk mångfald studerats inom TEEB: The Economics of Ecosystem and Biodiversity. Värderingen av ekosystemtjänster behöver utvecklas på ett bredare plan. Inom Norden pågår arbetet med TEEB Nordic scoping assessment. Det finns ett

behov av att fortsätta att utveckla bakgrundsdata kring ekosystemtjänsterna i Norden och att utveckla det nordiska samarbetet.

Det är viktigt att Nordiska ministerrådet aktivt stödjer arbetet inom IPBES (Intergovernmental Panel on Biodiversity and Ecosystem Services). Utveckling av grön infrastruktur är viktigt för bevarande av biologisk mångfald och för att säkerställa ekosystemens möjligheter att leverera viktiga ekosystemtjänster bl.a. vid ett förändrat klimat.

De nordiska länderna behöver samordnat diskutera hur man kan följa upp målen i den strategiska planen för 2011–2020 inom konventionen om biologisk mångfald (CBD). Ett gemensamt angreppssätt på metodutveckling underlättar arbetet i Norden och internationellt. Även naturförvaltningen kan tjäna på ett samnordiskt angreppssätt då vi delar populationer och naturtyper med våra grannländer. Effekterna av förändringar i miljön på olika naturtyper och arter behöver fortlöpande följas upp bland annat genom indikatorarter.

- Sambandet mellan biologisk mångfald och andra miljöfrågor bör särskilt uppmärksammas inom forskningssamarbeten och vid relevanta workshops och konferenser.

Kemikalier

Det nordiska kemikaliesamarbetet bör inriktas på hälso- och miljöfarliga kemikalier i vardagen i syfte att särskilt skydda barns och ungdomars hälsa. Särskilt fokus bör läggas på att hormonstörande ämnen, nanomaterial blir strängt reglerade inom EU samt i regionala och globala avtal och att kombinationseffekter uppmärksammas.

Arbetet med att ta fram underlag till vilka ytterligare ämnen som bör regleras på global nivå och som i dag inte omfattas av existerande konventioner ska fortsätta, liksom arbetet med att förebygga och minska gränsöverskridande utsläpp av tungmetaller. Arbetet med dessa frågor inom ramen för Arktiska rådets arbetsgrupper AMAP (om marina frågor) och ACAP (om förorenade områden) är viktigt. Norden ska fortsatt vara pådrivande i förhandlingarna om en global kvicksilverkonvention och arbeta aktivt i fråga om reglering av farliga ämnen. Inom EU och SAICM är frågan om att utveckla krav om information om

farliga kemikalier i varor under hela livscykeln, inklusive avfall, prioriterad i syfte att skydda hälsa och miljö samt främja en ökad resurseffektivitet.

De nordiska länderna bör dessutom starta ett samarbete med att ta fram en gemensam strategi för antibakteriella ämnen i varor. Strategin bör utgöra en plattform för att gemensamt verka för att antibakteriella ämnen i varor minskar. Därutöver bör strategin uppmärksamma frågan om vad som mer kan göras för att förhindra att bakterier utvecklar motståndskraft mot antibakteriella ämnen.

- Aktiviteter ordnas under temat Giftfri vardag.

Grön ekonomi

De nordiska länderna bör samarbeta för att gemensamt genomföra relevanta insatser som överenskommits vid miljötoppmötet i Rio de Janeiro i juni 2012. Norden bör gemensamt ta upp frågor om hur miljökostnader kan internaliseras, om avskaffandet av miljöskadliga subventioner och samarbeta när det gäller att genomföra det globala tioåriga ramverket av program för hållbar konsumtion och produktion särskilt på områdena hållbara livsstilar och utbildning samt hållbar turism. En workshop kommer att hållas om detta tillsammans med näringslivet.

Nordiska ministerrådet beslutade 2010 om en kraftfull vision för Svanen till 2015. Miljömärkningen är ett av de mest effektiva, frivilliga konsumentpolitiska redskapen för miljö och för att behålla denna position hos såväl konsumenter som producenter ska Svanens klimatrelaterade krav tydliggöras. För att denna vision ska kunna genomföras behöver verksamheten utvecklas ytterligare. Nya kriterier för nya branscher och produktgrupper behöver tas fram för att säkra en fortsatt expansion och stark ställning på marknaden. Fokus ska vara på klimat och syftet är att nordisk industri ska ligga i framkant när det gäller miljöprestanda för att kunna konkurrera när miljöhänsyn blir en allt starkare konkurrensfaktor. Satsningarna bör också ta sikte på att finna synergieffekter mellan Svanen och EU:s miljömärke EU Ecolabel.

Frågan om avfallshantering och återvinning har de senaste åren fått allt större uppmärksamhet inte minst inom EU och i miljötoppmötet i Rio. De nordiska länderna ska utveckla sin framskjutna position i frågorna för att avfallet ska hanteras på ett effektivt och resurseffektivt sätt. Avfallsförebyggande ska

prioriteras. Textil och plast ska prioriteras inom ramen för arbetet med statsministrarnas initiativ om grön tillväxt. Resurseffektiv och giftfri materialåtervinning är en viktig del av detta arbete. En samlad nordisk insats görs tillsammans med jordbrukssektorn för att minska matsvinn.

Indikatorer för välfärdsått vid sidan av BNP behöver utvecklas. Insatsen bör bygga på tidigare samarbete och utgöra bidrag till den internationella diskussionen om utvecklingen av globala hållbarhetsått och ått.

I Umeå hålls den 17 september en nordisk konferens om hållbar utveckling. Det är den femte i ordningen (mötena hålls vartannat år) och konferenserna samlar deltagare från nordiska kommuner och andra intressenter. Umeå kommun, Sveriges Kommuner och Landsting, Naturvårdsverket, Miljödepartementet och Nordiska ministerrådet samverkar för att arrangera konferensen som för 2013 fått namnet "Medskapandets konst."

- Konferens om hållbar utveckling.
- Workshop om grön ekonomi med fokus på hållbara livsstilar och turism.

Två nordiska miljöministermöten ska hållas under året. Det första mötet hålls i början av februari, direkt efter det arktiska miljöministermöte som Sverige står värd för i Jukkasjärvi. Det andra mötet hålls den 31 oktober i Oslo i samband med Nordiska Rådets session. Cirka 7 möten med ämbetsmannakommittén eller dess arbetsutskott hålls under året, varav två i Sverige.

norden

Nordiska ministerrådet

Ved Stranden 18
DK-1061 København K

www.norden.org

REGERINGSKANSLIET

Miljödepartementet

Ytterligare information om
Sveriges ordförandeskap i
Nordiska ministerrådet fås på
www.regeringen.se/norden2013

**Kontaktuppgifter för
ordförandeskapet**
Miljödepartementet
SE-103 33 Stockholm
Sverige
Telefon (växel):
+46 8 405 10 00